Structuri auxiliare compoziţionale în sistemul Dewey şi C.Z.U.: studiu comparativ

Dr. Zenovia Niculescu
Catedra de Ştiinţele Informării şi Documentării,
Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti
E-mail: zenovianiculescu@yahoo.com

Dr. Zenovia Niculescu este profesor la Catedra de Ştiinţele Informării şi Documentării a Facultăţii de Litere de la Universitatea din Bucureşti. Este titulara cursurilor de catalogare, clasificare, indexare şi bibliografie. Domeniile sale de cercetare sunt: sisteme de clasificare, limbaje de indexare, catalogarea documentelor, sisteme şi structuri bibliografice, limba şi literatura română.

Rezumat

În contextul abordării pluridisciplinare a indexării informaţiilor, studiul analizează comparativ structurile compoziţionale ale sistemului Dewey şi C.Z.U. privind codificarea determinărilor auxiliare ale subiectelor. Studiul, prin analiza sistematică, tipologică şi metodologică a subdiviziunilor pentru arte, literaturi individuale şi forme literare specifice şi a indicilor auxiliari analitici sau speciali, însoţită de argumentarea valorii şi importanţei acestora în gestiunea informaţiei, reflectă concluziile unei cercetări corelative a structurilor auxiliare ale celor mai importante limbaje de indexare cu structură ierarhică şi, din perspectiva ofertei informaţionale, susţine caracterul fundamental interdisciplinar al sistemului Dewey şi C.Z.U.

Cuvinte cheie: limbaje de indexare, C.Z.D, C.Z.U., structuri auxiliare compoziţionale, subsisteme auxiliare

1. Subsisteme auxiliare informationale

Obiectivul avut în vedere de M. Dewey prin crearea *subdiviziunilor pentru arte, literaturi individuale şi forme literare specifice* a vizat, în principal, codificarea determinărilor speciale şi multiplicative privind ansamblul informaţional al celor două clase principale: *700 Arte şi 800 Literatură.* Este clar că nucleul structural al acestor subdiviziuni a fost

BDD-A27073 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:30 UTC)

preluat în Clasificarea Zecimală Universală şi a rămas identic pentru indicii auxiliari analitici sau speciali de la *Clasa 8 Lingvistică. Filologie. Literatură* şi, mai puţin, pentru *Clasa 7 Artă. Recreere. Spectacol. Sport* unde, de altfel, au determinări şi reprezentări diferite de sistemul Dewey.

1.1. Subdiviziuni pentru arte, literaturi individuale şi forme literare specifice

Subdiviziunile pentru arte, literaturi individuale şi forme literare specifice codifică, în principal, sisteme de categorii determinative privind istoria şi critica literară, genuri şi specii literare, curente şi şcoli în literatură şi artă, teme şi subiecte particulare reflectate în domeniile artei şi literaturii. Acestea constituie originea viitoarelor subdiviziuni auxiliare speciale ale Clasificării Zecimale Universale pentru *Clasa 8 Limbă. Lingvistică. Filologie. Literatură.* Informaţia oferită de aceste subdiviziuni are un înţeles semantic legat în mod direct de indicii principali pe care îi determină şi pentru care au fost realizaţi.

În ceea ce priveşte sfera de utilizare a subdiviziunilor pentru arte, literaturi individuale şi forme literare specifice, aceasta este marcată diferit în ediţiile Clasificării Zecimale Dewey: prin *săgeată* (editia XIX), *asterisc* (ediţia XXI), poziţionate la indicii principali.

Indiferent de semnul grafic folosit, există aceeaşi restricţie metodologică a utilizării acestor subdiviziuni, numai în condiţiile în care la indicii principali ai claselor *800* şi *700* sunt menţionate indicaţii metodice speciale.

Cu siguranţă, în proiectarea indexărilor trebuie respectate toate indicaţiile metodice din Tabela principală, dar şi din Tabelele auxiliare ale unei ediţii C.Z.D. care, de cele mai multe ori, includ şi exemple pragmatice.

Investigarea tabelelor principale şi auxiliare ale C.Z.D. oferă indexatorului nu numai specificaţiile metodice, care trebuie respectate, dar şi soluţii pragmatice de indexare a unor subiecte dificile.

1.2. Indicii auxiliari analitici sau speciali

Reamintim că una dintre inovaţiile lui P. Otlet o reprezintă crearea şi sistematizarea indicilor auxiliari analitici sau speciali, cărora le-au fost atribuite semne grafice de includere, specifice, în cadrul unor forme particulare de codificare: *.01/.09; –1/–9; ’1/’9.*

Sfera de utilizare a acestora este, în principal, toată schema Clasificării Zecimale Universale, dar numai pe segmentele ierarhizate ale “*subdiviziunilor auxiliare speciale*”. În fapt, auxiliarii analitici sau speciali ai Clasificării Zecimale Universale suplinesc recursivitatea unor determinări pentru o suită de indici principali sau auxiliari, prin formule convenţionale

BDD-A27073 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:30 UTC)

care sintetizează aceste caracteristici multiplicative şi le conferă posibilitatea utilizării la întregul set de ierarhizări ai indicelui pentru care au fost creaţi. De exemplu, în tabelele C.Z.U., pentru diviziunea "*literatură*", conceptul de "*poezie*" nu va fi repetat la toate literaturile individuale, ci va fi încadrat, distinctiv, la subdiviziunile auxiliare speciale ceea ce, automat, îi amplifică dimensiunea operaţională la toate ierarhizările sistematizate ale domeniului. Adăugăm şi faptul că articularea conceptelor la anumiţi indici auxiliari analitici se realizează într-o dependenţă semantică numai cu aceştia.

2. Structuri sistematizate

Caracterul fundamental interdisciplinar al celor două limbaje de indexare (Clasificarea Zecimală Dewey şi Clasificarea Zecimală Universală) reiese şi din sistematizarea subsistemelor auxiliare compoziţionale privind subdiviziunile pentru arte, literaturi individuale, forme literare specifice şi indicii auxiliari analitici sau speciali.

2.1. Tabela 3 din sistemul Dewey

Subdiviziunile auxiliare ale *Tabelei 3* determină şi completează din diferite perspective indicii de bază ai *Clasei 800 Literatură* şi ai grupelor principale *700.4* şi *791.4*.

Aceste subdiviziuni sunt elemente componente ale limbajului convenţional al C.Z.D., au reprezentări specifice de exprimare în cadrul indexărilor, au particularităţi cognitive şi operaţionale care îi individualizează. Aceşti auxiliari nu se utilizează niciodată singuri, ci împreună şi prin juxtapunere cu indicii de bază pe care îi determină.

Bineînţeles, aria de aplicabilitate o reprezintă, logic, clasa principală *800* şi subclasele *700.4* şi *791.4* faţă de care ele pot fi considerate drept variabile dependente de indicele de bază şi pot substitui relaţii multiplicative ale aceleaşi determinări sau valori cumulative ale unor concepte: *istorie şi critică literară, genuri literare, curente şi şcoli, etc.*

- **Tabela 3A – Subdiviziuni pentru operele de sau despre un singur autor.**

Seria acestor subdiviziuni vizează lucrările literare ale unui singur autor, inclusiv referinţele particulare despre acestea. Componentele reprezentative sunt: *genurile literare: poezie, teatru, roman, eseuri, discursuri, genul epistolar, scrieri diverse şi perioadele evolutive ale acestora*.

Reţinem atenţia asupra obligativităţii respectării indicaţiilor metodice, care sunt specificate atât în preambulul tabelei, cât şi în desfăşurarea subdiviziunilor auxiliare.

BDD-A27073 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:30 UTC)

- **Tabela 3B – Subdiviziuni pentru operele de sau despre mai mulți autori.**

Aceste subdiviziuni sunt prezentate într-o ierarhizare detaliată a genurilor şi speciilor literare şi conferă posibilități multiple de fațetare a indicilor de bază ai *Clasei 800 Literatură*, dar şi a subdiviziunilor Tabelei 3A pe care o completează din perspectiva codificării nuanțate a istoriei şi criticii literare.

În construcția indicilor de bază cu subdiviziuni pentru literatură există numeroase interrelaționări între cele trei tabele: 3A – 3B – 3C, menționate şi exemplificate în cadrul schemei C.Z.D., care facilitează posibilități multiple de fațetare.

Aceste indicații reprezintă *paradigme metodologice* care sunt, de fapt, mecanisme de autoreglare a sistemului de clasificare Dewey, care vizează, în principal, conexiuni operaționale ce cuantifică referințele repetabile în ierarhizarea indicilor de bază ai *Clasei 800 Literatură* şi, indubitabil, conduc relevant la o gestionare eficientă a informațiilor.

- **Tabela 3–C Notații suplimentare pentru arte şi literatură. Notații care se adaugă la indicațiile din Tabela 3-B; 700.4; 791.4; 808-809.**

Diversitatea şi amplitudinea informațiilor codificate în această tabelă sunt structurate în şase nivele de referință: *mişcări şi şcoli literare –1; procedee literare –2; teme şi subiecte particulare studiate din punct de vedere literar –3; opere asupra unor subiecte particulare studiate din punct de vedere literar; literatură pentru şi/sau pentru persoane aparținând unui grup rasial, etnic, național –8; literatură pentru şi/sau de alte categorii de persoane –9*. (1) Fiecare dintre aceste structuri este subdivizată ierarhic în structuri componente ale nivelului de reprezentare.

Prezentarea şi analiza subdiviziunilor pentru arte, literaturi şi genuri literare dezvăluie posibilități multiple de utilizare a unor structuri simple şi complexe care contribuie la determinarea nuanțată a indicilor de bază ai *Clasei 800 Literatură* şi ai subsecțiunilor *700.4, 791.4*.

Indubitabil, aceste subdiviziuni auxiliare contribuie la realizarea indicilor complecşi care în procesarea documentelor echivalează cu realizarea unor forme complexe de exprimare, nuanțată şi exhaustivă a subiectelor abordate, ceea ce conferă sistemului C.Z.D. o capacitatea accentuată de eficientizare şi valorizare a informației.

2.2. Tipicitatea indicilor auxiliari analitici sau speciali

Răspunzând unor funcții multiplicative, indicii auxiliari analitici speciali sau subdiviziunile auxiliare speciale au sisteme de reprezentări

BDD-A27073 © 2010 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:30 UTC)

proprii, construite pe baza unor convenţii. În funcţie de acestea, putem departaja *tipologiile generale* ale subdiviziunilor auxiliare analitice care au forme fixe: *.0; –1; '* (punct zero; linioară; apostrof) şi *structurile hibride*: *'01/'08* pentru clasa 2; *–001/–009* şi *–01/–09* pentru Clasa 6.

Construcţiile subdiviziunilor auxiliare speciale se corelează structural, funcţional şi semantic cu ierarhizările indicilor la care există menţionarea expresă a analiticilor respectivi. Acestea, de fapt, sintetizează anumite caracteristici ale indicilor de bază eliminând, totodată, repetabilitatea lor la nivelul unui întreg segment ierarhic al Clasificării Zecimale Universale. Astfel, *Clasa 8 Limbă. Lingvistică. Literatură* beneficiază de reprezentări ale subdiviziunilor auxiliare speciale: cu punct zero ***.0***; cu linioară ***–1/–9*** şi cu apostrof ***'***.

Structura generală a indicilor auxiliari analitici care au "*indicator de faţetă*", *punct zero* are ca punct de convergenţă genurile şi speciile literare. În privinţa indicilor auxiliari analitici sau speciali *cu punct zero*, aceştia sunt reprezentaţi prin subdivizări la *"82.0 Teoria, studiul şi tehnica literară*:

82.02 Şcoli, curente şi mişcări literare
82.09 Critică literară. Studii literare
82.091 Studii literare comparate. Literatură comparată. (2)

Pentru subdiviziunile auxiliare speciale construite *cu apostrof*, diviziunea *82 Literatură* desfăşoară "*construcţii hibride*" pentru originile şi perioadele literaturilor: *82'0; 82'01; 82'02; 82'04; 82'06, etc.* Tot în cadrul *"construcţiilor hibride"*, denumite de noi astfel, datorită atipicităţii acestora, se regăsesc indicii auxiliari analitici speciali care cumulează sensuri complementare ale ediţiilor literare şi care sunt specificaţi la: *82…A/Z Scrierile, lucrările, operele / unor anumiţi autori.*

După opinia noastră, aceste modalitaţi paradigmatice de indexare a lucrărilor literare sunt mult prea alambicate în condiţiile în care toate codificările complementare privind autorul, titlul, tipurile ediţiilor, reprezintă puncte de acces în fişierul de autoritate şi au capacitatea de a oferi informaţii exhaustive beneficiarului.

3. Determinări metodologice

Utilizarea subdiviziunilor pentru arte, literaturi individuale şi forme literare specifice şi a indicilor auxiliari analitici, implică respectarea regulilor şi normelor de funcţionalitate specifice limbajelor convenţionale ale Clasificării Zecimale Dewey şi Clasificării Zecimale Universale. Normele metodologice privind indexarea prin subdiviziuni auxiliare devin atributul intrinsec al acestor sisteme. În construirea unor forme complexe de exprimare informaţională prin indexarea cu subdiviziuni auxiliare, o

BDD-A27073 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:30 UTC)

importanță accentuată revine rigorii metodologice privind folosirea subdiviziunilor auxiliare speciale care corelează, de fapt, structural şi funcțional subsistemul acestora la întregul sistem de clasificare.

3.1. Paradigmele operaționale privind subdiviziunile pentru arte, literaturi individuale şi forme literare specifice

În raport cu determinările lor funcționale vom configura anumite tipologii privind utilizarea subdiviziunilor auxiliare, care au menirea de a facilita proiectarea clasificărilor zecimale Dewey şi de a sprijini aplicarea unui principiu fundamental, cel al consecvenței în indexare. Formule de operaționalizare:

a) construcția indicilor pentru genurile literare ale diferitelor literaturi prin indici de bază preluați direct din Tabelele principale, cu respectarea indicațiilor metodice;

b) determinări ale indicelui de bază prin notații ale Tabelei 3 Subdiviziuni pentru arte, literaturi individuale şi forme literare specifice. Formula operațională: indice de bază (Tabela principală). Subdiviziune pentru gen (Tabela 3).

În construcția indexărilor complexe cu subdiviziuni pentru arte, literaturi individuale şi forme literare specifice va trebui să avem în vedere următoarele ***convenții metodologice ale C.Z.D.:***

a) *Recomandările metodice* inserate în schema generală la *Clasa 800* şi secțiunile *700.4 şi 791.4*;
b) *Indicațiile speciale* privind utilizarea acestor subdiviziuni numai la anumite secțiuni ale *Clasei 800*, consemnate printr-un asterisc;
c) *Delimitările metodice* privind scala de aplicabilitate a acestor subdiviziuni în cadrul secțiunilor *700.4* şi *791.4*.

Ansamblul mijloacelor metodologice de utilizare a subdiviziunilor auxiliare pentru arte, literaturi individuale şi forme literare specifice este variat şi complex. Acesta include foarte multe particularități şi situații speciale de utilizare a subdiviziunilor Tabelei 3, dar trebuie să recunoaştem că, în pofida numeroaselor excepții, metodologia operațională reflectă o coerență funcțională.

3.2. Metodologia operațională a indicilor auxiliari analitici ai Clasificării Zecimale Universale

Operaționalizarea indicilor auxiliari analitici ai Clasificării Zecimale Universale nu este atât de complicată şi complexă ca cea a subdiviziunilor auxiliare din *Tabela 3* a C.Z.D. De altfel, însuşi M. Dewey a apreciat

BDD-A27073 © 2010 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:30 UTC)

inovaţia lui P. Otlet, care în cadrul noului sistem de clasificare, cel al C.Z.U.: „a construit simboluri ingenioase cu vaste avantaje pragmatice. În mod evident, aceste simboluri permit crearea unor subdiviziuni ale aceluiaşi indice fără a crea motive de confuzie“. (3) Noi am considera, mai mult, că *semiotica* Clasificării Zecimale Universale., prin semnele speciale de includere a auxiliarilor, conferă acestui limbaj de indexare o flexibilitate multilpă în redarea tuturor faţetelor ce determină conceptul de bază al unei lucrări exprimat prin indicele principal.

Din această perspectivă, opinăm că *metodologia operaţională* a indicilor auxiliari analitici sau speciali beneficiază de norme imuabile în utilizarea acestora, iar principiile de organizare şi funcţionare sunt simple, clare şi eficiente.

Tipologia şi structura descriptivă a acestor indici analitici, care se regăsesc în tabelele C.Z.U. şi sub denumirea generică de „***subdiviziuni auxiliare speciale***“, au un *caracter repetitiv* care le conferă posibilitatea utilizării la întreaga structură ierarhică pentru care au fost creaţi.

În sistemul de utilizare a auxiliarilor analitici, modelul acceptat ca operaţional este: indice principal – subdiviziuni auxiliare speciale, **I.P. – S.A.S.**, în cadrul căruia toată schema ierarhică a indicelui principal poate beneficia de toţi auxiliarii speciali menţionaţi la structura de bază.

Uneori, structura funcţională a analiticilor desfăşoară, la anumite diviziuni şi subdiviziuni principale, o schemă mult prea amplă şi detaliată, care poate fi generatoare de erori neprevizibile în indexare.

Pentru *Clasa 8 Limbă. Lingvistică. Literatură* subliniem faptul că metodologia operaţională a indicilor auxiliari analitici sau speciali pentru diviziunea *82 Literatură* poate fi sintetizată şi exemplificată mai bine în cadrul unor structuri sistematizate, în care am configurat tipologia specifică a subdiviunilor auxiliare pentru literatură, pe următoarele nivele de referinţă:

- *82 Literatură în general: -1/-9; ’0/’282; .01/.091.*
- *821 Literatura limbilor individuale: -1/-9; ’0/’282; .01/.091.*

În continuare, facem observaţia că unele dintre disfuncţionalităţile din construcţiile indicilor complecşi se datorează şi ignorării, omiterii sau neînţelegerii *specificaţiilor metodice* introduse cu rol metodologic în schema C.Z.U., dar din păcate nemenţionate şi în varianta sa electronică.

Cu siguranţă, aceste valori multifuncţionale ale subdiviziunilor auxiliare speciale contribuie la realizarea unor clasificări zecimale complexe ale publicaţiilor. Desigur, este importantă şi optimizarea ergonomiei schemei C.Z.U. prin multiplicarea acestor auxiliari la diverse secvenţe din ierarhizarea unor indici dar, în principal analiticii speciali contribuie la dinamizarea topicii de indexare.

BDD-A27073 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:30 UTC)

Prin analiza sistematică, tipologică şi metodologică a celor două categorii de auxiliari din C.Z.D. şi C.Z.U., am susţinut şi argumentat valoarea şi importanţa lor în gestionarea informaţiei, precum şi a reprezentativităţii lor ca un sistem dinamic, constituit ierarhic şi cu o bună coordonare a subsistemelor specifice. E drept, aplicaţiile excesive şi uneori rigide ale subdiviziunilor comune la fiecare dintre cele trei componente ale *Tabelei 3 Subdiviziuni pentru arte, literaturi individuale, forme literare specifice (T3-A, T3-B, T3-C)* din C.Z.D. diminuează şi dispersează eficienţa „*notaţiilor auxiliare*“ îngreunând, astfel, metodologia operaţională a acestui limbaj. În acelaşi context, într-o raportare contrastivă, Clasificarea Zecimală Universală, prin subdiviziuni auxiliare speciale, facilitează o metodică pragmatică, eficientă prin simplitatea şi exactitatea acestor convenţii ale analiticilor speciali.

În concluzie, putem aprecia că valoarea, oportunitatea şi procesarea interdisciplinară a informaţiilor prin structurile compoziţionale ale celor două limbaje de indexare contribuie la funcţionalitatea referenţială a acestor două sisteme. Se stabilesc astfel relaţii dinamice şi conexiuni practice între indicii de bază şi determinările lor atributive, reprezentate prin tipologiile acestor auxiliari, care determină flexibilizarea variabilelor operaţionale ale clasificării şi contribuie la o abordare pluridimensională a indexării informaţiilor.

Note bibliografice

(1) *Classification Décimale Dewey et Index*. 21-a édition. 4 vol. Montréal: ASTED, 1999, vol. 1, pp. 465-473.

(2) *Ibidem*, vol. 2, p. 511.

(3) Wellisch, Hans H. Dewey Decimal Classification, Universal Decimal Classification and Broad System of Ordering: the evolution of universal ordering system. În: Alberton Park Institut. *Major Classification System: the Dewey Centennial*. Urbana-Champaign, Illinois: University of Illinois, 1975, nr. 12, p. 114.

BDD-A27073 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:54:30 UTC)